

Березінський П. А.,

*ас. кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Топал О. В.,

*студент 4 курсу Інституту прокуратури та слідства,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

На сьогодні зелений туризм в Україні — досить поширений вид відпочинку для громадян та значний прибуток для його організаторів. Така діяльність дуже актуальна, особливо в період економічної кризи, бо забезпечує село робочими місцями, робить відпочинок громадян економнішим, порівняно із закордонними відпустками, збагачує культурний дух міського населення та взагалі підіймає рівень економіки в державі. Що ж собою являє сільський зелений туризм? На законодавчому рівні не закріплено поняття «сільський зелений туризм», воно лише згадується у визначенні особистого селянського господарства у ст. 1 ЗУ «Про особисте селянське господарство». Спеціальних законів, які б регулювали такий вид діяльності, порядок його оподаткування та регулювання відносин у цій сфері, також немає. В ч. 1 ст. 3 вищезгаданого закону зазначено, що діяльність, пов'язана з веденням особистого селянського господарства, не відноситься до підприємницької діяльності. Слід звернути увагу на те, що спроби прийняти спеціальний законодавчий акт все ж таки були. Так, на першому читанні Верховної Ради України, був прийнятий проект Закону «Про сільський зелений туризм», у статті 3 якого визначено, що діяльність з надання послуг у сфері сільського зеленого туризму не відноситься до підприємницької діяльності, а також зазначено умови, за яких така діяльність підлягатиме оподаткуванню. На нашу думку, це є доречним положенням, прийняття якого пододало б багато колізій у законодавстві, які будуть розглянуті нижче. Повертаючись до ЗУ «Про особисте селянське господарство», особа, що займається особистим селянським господарством, не зобов'язана сплачувати податки, бо збирається направляти доходи, отриманні від проживання у неї туристів для задоволення особистих потреб (тобто для розвитку особистого се-

лянського господарства, доходи від реалізації продукції та послуг якого не оподатковуються). Звернемось до спеціального закону сфері туризму «Про туризм», де в ст. 4 серед видів туризму виділено і сільський, екологічний (зелений).

Особливості здійснення окремих видів туризму встановлюються законом. Спеціального діючого закону про сільський зелений туризм ще немає, тому ми користуємось законом «Про туризм», бо має місце створення тур продукту — пред'явлення, як мінімум, двох послуг: забезпечення житлом та рекреаційними послугами (відвідування об'єктів культури, відпочинок та розваги, реалізація сувенірної продукції, тощо). В даному законі визначено суб'єктів туристичної діяльності — туроператори та турагенти, і саме під ці визначення особисті селянські господарства не підпадають, а тому, відповідно, не можуть бути суб'єктами туристичної діяльності. Це, в свою чергу, суперечить статті 4, де зазначено, що одним з видів туризму є сільський туризм.

Ще одне протиріччя — між загальним визначенням господарської діяльності у ГКУ, та визначенням особистого селянського господарства у відповідному законі. Господарська діяльність — це діяльність суб'єктів господарювання в сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт та надання послуг вартісного характеру, маючих цінову визначеність. Господарська діяльність, спрямована на отримання прибутку, є підприємницькою і підлягає оподаткуванню. Але в законі «Про особисте селянське господарство» вказано, що діяльність таких об'єднань не є господарською і отриманий прибуток використовується для забезпечення та організації такої діяльності.

Чи справді це так? За всіма ознаками сільський зелений туризм підпадає під визначення підприємницької господарської діяльності, адже туристам надаються вартісні послуги (надання житла, їжі, екскурсійних програм тощо), за які особисте селянське господарство отримує дохід і, відповідно, мають оподатковуватися. Але це знов таки суперечить ЗУ «Про особисте селянське господарство», тому що селяни, зайняті такою діяльністю, не є підприємцями. Саме тому є корисним положення законопроекту «Про сільський зелений туризм», яке долає таку колізію та зазначає випадки законного стягнення податків з особистого селянського господарства. Повертаючись до питання оплати, візьмемо, на-

приклад, організацію прогулянок та екскурсій на природі, метою яких може бути збір ягід, грибів, рибалка, тощо. Такі види послуг, як підтверджує практика, є систематичними у зеленому туризмі. Але потрібно враховувати, що коли збирання природних ресурсів переслідує комерційну ціль, воно має бути платним, зокрема, для його організатора.

Так, згідно зі ст. 77 Лісового Кодексу України, встановлено, що спеціальне використання лісових ресурсів, крім розміщення пасік, є платним. Збір за спеціальне використання лісових ресурсів встановлюється Податковим кодексом України. Звідси слідує, що організатори таких послуг (тобто члени особистого селянського господарства, що займаються зеленим туризмом) мають отримати в спеціалізованих лісгосподарських підприємствах спеціальний дозвіл на використання лісових ресурсів в туристичних цілях та платити збір за спеціальне використання лісових ресурсів і користування ділянками лісового фонду, який є різновидом ресурсних платежів і належить до загальнодержавних податків і зборів.

Отже, чимало суперечностей в різних законодавчих актах стосовно регулювання зеленого сільського туризму. Основною проблемою є те, що на нормативному рівні не закріплено навіть визначення такого виду діяльності. Вирішенням цієї проблеми було б прийняття спеціального Закону «Про сільський зелений туризм», який визначав би загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі сільського зеленого туризму та був би спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпеку життя та здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей; встановлював би засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулював би відносини, пов'язані з організацією та здійсненням сільського зеленого туризму на території України.

Вважаємо, що на законодавчому рівні необхідно закріпити визначення зеленого туризму, порядок його створення, регулювання відносин між туристами та організаторами, порядок оподаткування такої діяльності та інші питання стосовно функціонування такого виду послуг.